

חג חירות שמח

אחרי שנה קשה במיוחד כמה טוב לבלות את ליל הסדר עם כל המשפחה וליהנות מן החופש, מן החירות.

המילה חרות אינה מוזכרת בתנ"ך, אך היא מוכרת לנו מספרות חז"ל, וסביר שמקורה במילה הארמית חירוּתָא. במשנה נאמר: "לפיכך אנו חייבים להודות... למי שעשה לנו ולאבותינו את כל הניסים האלו והוציאנו מעבדות לחירות" (פסחים י', ה).

שורשה של המילה חרות הוא חר"ר. ממנו המילה המקראית חר שפירושה 'אציל', 'אדם חופשי': "אֲשֶׁרֶךְ אֶרְץ שְׁמֶלֶךְ בֶּן חוֹרִים" (קהלת י', ז). בימינו רווח הביטוי בצורה 'בן חורין' כמקובל בלשון חכמים בעקבות הארמית.

להרחבה

מדור מיוחד באתר לכבוד פסח

מדברים ביציאת מצרים

בכל דור ודור אנו יושבים לשולחן הסדר וקוראים בהגדה, ומְשַׁנֶּה לשנה כבר זוכרים בעל פה את הפסוקים, את המדרשים וכמובן את השירים.

אין פלא שסיפור יציאת מצרים וההגדה של פסח נתנו את אותותיהם בלשוננו, והעשירו אותה במילים ובביטויים המשמשים אותנו בכל ימות השנה: דיינו, עבודת פרך, חושך מצרים, ליל שימורים, שאר ירקות, דור המדבר, שאלת תם, בכבודו ובעצמו, כל המרבה הרי זה משובח ועוד ועוד.

אתם מוזמנים לצפות בהרצאתו של פרופסור משה בר-אשר על לשון ההגדה

מטבעות לשון מחג הפסח | עוד על מילים וביטויים מפסח

הא לחמא עניא – ארמית בהגדה של פסח

הפסקה "הא לחמא עניא" פותחת את חלק ההגדה בליל הסדר (המכונה גם "מגיד"), כלומר את סיפור יציאת מצרים. כיום היא נאמרת בכל קהילות ישראל (חוץ מקהילות הקראים והשומרונים). בהגדות שבנוסח יהודי המזרח היא מתחילה במילים "בבהילו (=בחיפזון) יצאנו ממצרים" (רק המילה הראשונה בארמית).

כיצד זה השתלבה פסקה ארמית בהגדה?
תשובה חדשה באתר

סיפורה של מילה

המילים הרגילות לקסמים ולמכות הן אותות ומופתים. גם המילה נפלאות משמשת (שמות ג, כ). אבל לקסמי החרטומים המצריים יוחדה מילה אחרת.

בספר שמות נאמר במקום אחד "וַיַּעַשׂוּ גַם הֵם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִהְטֵיהֶם כֵּן", ובשלושה מקומות אחרים "וַיַּעַשׂוּ כֵן חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִיָּהֶם".

מה הצורה המקורית – לִהְטִים או אולי דווקא לִטִים?

להרחבה בתשובה חדשה באתר

השמות שנקבעו
ע"י ועד הלשון העברית
א. תבשילים
רשימה א.א.

Mohntaschen, — חמין-אשמן	אני חמין
vermicelles, Nudeln — לוקשין (אמריקא)	אמריקא
Beefsteaks, — ביסטקס	אמריקא
oeuf à la coque, Ioses Ei	ביצה מנוגלת
oeuf dur, hartes Ei — —	ביצה שלוקה
pain D'épice, Lebkuchen —	* חבשן
מיילעך.	○ חבשנות
Grème, Sahne — סקעמטע	○ זברה
מרק ירק חמוץ (בארשט)	○ חמין (חמין)
Pudding	* חביצה
Schollint	* חמין
Omelette, Eierkuchen, סאן-קוקען	○ חבירה
רקיק-קסל (מלאגניטה, פיוחא-מסחקים)	○ כיסן
קייולאך (כדורי בצק או כדורי פודינג)	○ כופתה (כופתה)
Boulette, klösse	

■ 10 המכות, 10 הדיברות – איך אומרים במילים?

■ מהו "טפסר" בהגדה ומהו בימינו?

■ "כמה שנאמר" או "כמו שנאמר"?

■ איזו משמעות הציע ביאליק לתת למילה חרוסת בעברית החדשה?

■ איך אומרים בעברית קניידלך?

חידון לשולחן הסדר | חידון לחג האביב

אחת מרשימות המונחים הראשונות שפרסם ועד הלשון העברית היא רשימת "תבשילים". הרשימה פורסמה בעיתון "הצבי", עיתונו של אליעזר בן-יהודה, ב"ח ו"ט בטבת תרע"ב (8 ו-9 בינואר 1912) תחת הכותרת "השמות שנקבעו ע"י ועד הלשון העברית". בהערה לרשימה מוסבר: "ברשימה זו נקבעו המלים, שקצתן ישנות, ושהועד קבע את צורתן ושמושן, וקצתן מלים מחודשות נהוגות כבר והסכים עליהם הועד כמו שהם או בקצת שנוי, וקצתם מחודשות ע"י חברי הועד בעצמו או ע"י הצעת אחרים".

לעיון ברשימה בתוספת ביאורים והרחבות

שאלה בעברית

תמיכה באקדמיה

אם נתקלתם בבעיות תצוגה לחצו כאן לצפייה בדפדפן

להתראות באיגרת הבאה!